

HØGSKOLEN I SØR-TRØNDELAG

Høgskoleadministrasjonen

NOTAT

TIL: Høgskolestyret	Dato: 19.02.2003
FRA: Høgskoledirektøren	Arkiv:
	HS-sak: 15/2003

SAK: FORSLAG TIL MODELL FOR ORGANISERING AV EKSTERNFINANSIERT VIRKSOMHET

Tidl. sak(er): HS-sak 74/2001 Eksternfinansiert virksomhet.
HS-sak 54/2002 Høring – regelverk for forvaltning av eksternt finansiert virksomhet ved universiteter og høyskoler m.m.

Kopi til:

Vedlegg:

1. Styringssignaler fra HS-sak 74/2001 ang. økonomi og randsonenvirksomhet, samt hele vedtaket.
2. Utdannings og forskningsdepartementet: Fullmakt til å organisere eksternt finansiert virksomhet som egne rettssubjekt, og skaffe seg eierposisjoner i andre selskaper + Rundskriv F-35.02.
3. Betenkning om organisering av eksternfinansiert virksomhet ved HiST, Deloitte & Touche, datert 17.01.2003

Bakgrunn

I vedtaket til HS-sak 74/2001 Eksternfinansiert virksomhet er det 8 av 16 punkter som angår forholdet til økonomi og randsonenvirksomhetene til HiST. I vedlegg 1 er disse gjengitt sammen med kommentarer til hvordan vi betrakter styringssignalene fra disse punktene; enkelte punkter betraktes som styringsprinsipper for arbeidet generelt, og enkelte punkter betinger konkret oppfølgingsarbeid. Høgskoledirektøren har nedsatt en liten arbeidsgruppe for å starte arbeidet med oppfølgingen av pkt. 14 i HS-vedtaket. Høgskoledirektøren har valgt å dele arbeidet inn i følgende faser:

Fase 1: Definere mandatet. Mandatet er diskutert i avdelingsdirektørmøtet 12.11.2002.

Fase 2: Utvikle en modell for et selskap

Fase 3: Forhandlinger med eksisterende randsonenvirksomheter

Fase 4: Iverksetting av ny modell

Denne saken omhandler fase 2.

Om saken

Hovedprinsipper fra HiST-utredningen som legges til grunn for arbeidet:

- Ett av hovedprinsippene for organisering av den eksterne virksomheten ved HiST er at fagmiljøene får et eierskap til sitt oppdragselskap, og virksomheten organiseres slik at hovedandelen av gevinsten fra innsatsen som legges inn i virksomheten tilbakeføres til det miljøet som har bidratt til å skape resultatene.
- Profesjonalisering av den eksterne virksomheten ved alle HiSTs avdelinger som også innebærer felles policy vedrørende økonomi, personalpolitikk, mm
- Videre er det viktig at eksterne inntekter som fagmiljøene bidrar med, også via et selskap eid av institusjonene, inngår i grunnlaget for forskningsbevilgningen i den nye

bevilgningsmodellen til UFD på lik linje med inntekter som regnskapsføres i statsregnskapet.

- Vi forutsetter at HiST har 100% eierskap til selskapet.
- Høgskolestyret oppnevner styret for Mor HiST AS. Arbeidsgruppen (for pågående arbeid) anbefaler at dette bør være sammensatt med både eksterne og interne medlemmer, men at HiST har et flertall. Ekstern representasjon begrunnes i at HiST vil ha nytte av at eksterne kompetanse idet selskapets fokus vil være eksterntretta virksomhet.
- 2 % av totalomsetningen skal avsettes til et eget fond med formål å støtte FoU-virksomhet. Dette må tas med i utviklingen av ny modell.
- Både morselskap og eventuelle datterselskaper må profilere HiST.

I arbeidet med ny modell for eksternfinansiert virksomhet har en lagt til grunn at det må tas hensyn til at HIST er en stor høgskole og avdelingene har en geografisk spredning. HiSTs oppdragselskap må organiseres ut fra en hensiktsmessighet, enten via et selskap eller via avdelingene. Ved etablering av selskap må en sørge for at fagmiljøene får et eierskap til sitt oppdragselskap, og organiseres slik at hovedandelen av gevinsten fra innsatsen som legges inn i virksomheten, tilbakeføres til det miljøet som har bidratt til å skape resultatene. Det må videre tilstrebes "sambruk" av personell mellom avdelingene og selskapet. Det må legges opp til en struktur som er fleksibel i forhold til Org2002. Skattemessige forhold må avklares. Det er også viktig å presisere at avdelingene kan velge om de ønsker å organisere sine oppdrag via egen avdeling eller gå via et randsoneselskap. Det som er viktig er at de eksterne inntekter som fagmiljøene bidrar med, også via et selskap eid av institusjonene, inngår i grunnlaget for forskningsbevilgningen i den nye bevilgningsmodellen til UFD på lik linje med inntekter som regnskapsføres i statsregnskapet, jf. HS-sak 54/2002.

Dette sammen med styringssignalene i HS-sak 74/2001 var grunnlaget for spesifisering av de sentrale problemstillingene vi ønsket å belyse. Advokat Kåre Lundeland i Deloitte & Touche fikk i oppdrag om å komme med en betenkning om følgende problemstillinger:

1. Den skattemessige virkningen for HiST (statlig høgskole) ved valg av selskapsform for HiSTs eksterne virksomhet, dvs. mellom stiftelse og aksjeselskap
2. Forvaltningsmessige utfordringer/problemer i forhold til stiftelse og aksjeselskap.
3. Kan en stiftelse ha et formål som tilgodeser HiSTs virksomhet?
4. Forvaltningsmessige utfordringer/problemer i forhold til 3 alternative modeller for organisering av HiSTs eksterne virksomhet.
5. Utfordringer/problemstillinger knyttet til den ansvarsmessige siden ved utøvelsen av eksternfinansiert virksomhet.

Det vises til betenkningen fra Deloitte & Touche datert 17.01.2003, vedlegg 3. Betenkningen gir en god gjennomgang av de problemstillingene vi ønsket å få belyst, og vi vil henvise til den i sin helhet, og spesielt til kap. 8 Oppsummering/anbefalinger.

Kap. 8 gir to klare anbefalinger ut fra forvaltningsmessige utfordringer/problemer:

- HiST bør ikke benytte stiftelsesformen, mao bør aksjeselskapsformen velges.

- Ett aksjeselskap med flere avdelinger vil være den beste organisasjonsmodellen; dvs modell 3, jfr. kap. 6.

Vurdering

Det er først fra 1.1.2003 at høgskolene har fått fullmakt til å opprette nye selvstendige rettssubjekter eller delta i andre selskaper, jfr. vedlegg 2. Arbeidet med å følge opp HS-vedtak 74/2001 pkt. 14 ang. ” *For aksjeselskapets vedkommende søkes det om at aksjeselskapet blir heleid av HiST*” er først nå mulig å gjennomføre.

Ny Stiftelseslov (lov av 15. juni 2001 nr.59) er vedtatt, men ikke trådt i kraft ennå. Den innbærer betydelige innholdsmessige og redaksjonelle endringer, jf. kap 3 i betenkningen.

Betenkningen gir klare konklusjoner og anbefalinger på de problemstillingene vi har reist.

Etablering av ett aksjeselskap med flere avdelinger (dvs. alternativ 3), vil også gjøre det regnskapsmessig enkelt å synliggjøre den totale avdelingsvise aktiviteten av den eksternfinansierte virksomhet idet alternativ 3 er regnskapsmessig lik HiSTs ordinære regnskap.

Anbefalingen i betenkningen er å ikke benytte stiftelsesformen. Det betyr at en vil gå inn i forhandlinger med de ulike randsones virksomhetene for å få klargjort om det er aktuelt å endre deres status til å bli et aksjeselskap for hele HiST sin eksternfinansierte virksomhet. Det er STIMULI AS som i utgangspunktet enklest kan endre status til å bli et aksjeselskap for hele institusjonen.

Hvis disse forhandlingene fører fram, startes arbeidet med å utforme nye vedtekter, gjøre de nødvendige endringer etc. Alternativet vil være å etablere ett nytt aksjeselskap.

Når nytt selskap er på plass og operativt, må forholdet til randsones virksomhetene som HiST har samarbeidsavtaler med reforhandles, slik at forholdene blir i tråd med intensjonene i HS-vedtak 74/2001.

Betenkingen omhandler også de skattemessige forholdene og ansvarsforhold i forbindelse med oppdragsvirksomhet, samt betraktninger om styresammensetning. Disse forholdene er ikke avgjørende for valg av selskapsform, men vil være viktig å ta med i det videre arbeidet når selskapsform er vedtatt.

Forslag til vedtak

1. Høgskolestyret vedtar aksjeselskapsformen som selskapsform for organiseringen av den eksternfinansierte virksomheten ved HiST.
2. Høgskolestyret gir høgskoledirektøren fullmakt til å gjennomføre de nødvendige forhandlinger, slik at HiST får etablert et felles selskap for den eksternfinansierte virksomheten. Intensjonene i HS-vedtak 74/2001 sammen med momentene kommet fram i betenkningen datert 17.01.2003 legges til grunn for dette arbeidet med de avgrensninger som følger av vedtaket.
3. Høgskolestyret forutsetter at all eksternfinansierte virksomhet som bedrives ved høgsolen kanaliseres via HiSTs aksjeselskap for eksternfinansierte virksomhet eller

inngår i ordinær avdelingsvirksomhet. Det forutsettes at omfanget av eksternfinansiert virksomhet kommer tydelig fram uansett.

4. Høgskolestyret gir høskoledirektøren fullmakt til å gjennomføre de nødvendige drøftinger/forhandlinger med tjenestemannsorganisasjonene.

Vedlegg 1

De åtte punkter i HS-sak 74/2001 som angår forholdet til økonomi og forholdet til randsonevirksomheter

	Vedtaket	Kommentarer
3.	Den eksternfinansierte virksomheten, enten den foregår innenfor institusjonens rammer eller i en randsoneinstitusjon, skal styres og organiseres etter de samme prinsipper som gjelder for den budsjett-finansierte virksomheten. Uavhengig av hvilken organisasjons-former som velges, skal den eksternfinansierte virksomheten underlegges det ordinære styringssystemet representert ved styre, rektor, direktør, dekan, institutt-styrer etc. I hovedsak skal inntektene tilflyte de miljøene som skaper verdiene.	Styringsprinsipper
6.	Det interne reglementet for eksternfinansiert virksomhet revideres i tråd med Høgskolestyrets vedtak. Forslag til revidert reglement legges frem for Høgskolestyret.	Revidere regelverk
7.	All eksternfinansiert virksomhet skal bidra økonomisk til fellesskapet når ikke formålet er unntatt gjennom formuleringer i økonomireglementet. Det fastsettes et bidrag til fellesskapet på 2% av totalomsetningen som normalt tilføres et eget fond med formål å støtte FoU-virksomhet ved HiST.	Styringsprinsipper i fht FoU-fond
8.	Det etableres et FoU- fond som på sikt kan danne grunnlaget for et stabilt og voksende økonomisk tilskudd til den faglige virksomheten, Høgskole-styret fastsetter retningslinjer for hvordan et eventuelt fond skal bygges opp og disponeres.	Etablere FoU-fond
9.	Eksternfinansiert virksomhet skal som et minimum dekke alle kostnader, direkte og indirekte, som er forbundet med virksomheten inkludert et bidrag til fellesskapet på 2%. Det skal normalt ikke skje noen subsidiering av eksternfinansiert virksomhet fra den ordinære virksomheten. Avdelingsstyret kan likevel ut fra strategiske vurderinger gjøre vedtak om slikt bidrag når det gjelder FoU-opppdrag, utvikling av nye studietilbud og nye pedagogiske opplegg.	Styringsprinsipper
10.	Høgskolen skal ha en fleksibel prispolitikk tilpasset markedet og prinsippet om ikke-subsidiering. Prissetting skjer desentralt, og fortrinnsvis på det nivå der resultatansvar ligger	Styringsprinsipper
12.	Det skal være en kobling mellom den budsjettfinansierte og ekstern-finansierte virksomheten ved HiST. Som hovedregel skal faglig tilsatte ha undervisningsplikter innenfor den budsjettfinansierte virksomheten. Bare unntaksvis og da for kortere perioder, bør den tilsatte fritas helt fra slik virksomhet for å utføre oppdrag. Det skal normalt ikke tilsettes personell utelukkende for å drive kommersiell konsulentvirksomhet.	Styringsprinsipper
14.	HiST skal i samsvar med innstillingens konklusjoner sikte mot å ha samarbeidsavtaler med 1-2 randsoneinstitusjoner. Høgskolen innleder forhandlinger med TISIP, TØHK, Stimuli A/S for å få klargjort om det er aktuelt å endre deres status til å bli redskap for den eksternfinansierte virksomheten ved hele HiST. Dersom disse forhandlingene ikke fører fram, legges det fram et forslag for styret om opprettelse av nye randsoneinstitusjoner, ett aksjeselskap og én stiftelse. For aksjeselskapets vedkommende søkes det om at aksjeselskapet blir heleid av HiST. Uavhengig av hvordan den eksternfinansierte virksomheten organiseres, er det primært institusjonsnavnet HiST som skal søkes profilert. Nåværende samarbeidsavtaler sies ikke opp før alternative ordninger er på plass. Forhandlingene bør være fullført innen sommeren 2002 og ses i sammenheng med den pågående organisasjonsutredningsprosessen. Bruk av randsoneinstitusjoner vil kunne revurderes i lys av departementets kriterier for budsjettildeling.	Inngå forhandlinger med eksisterende randsonevirksomhet og evt. etablere samarbeidsavtaler. Evt. etablere et nytt selskap. HiST skal profileres. Tidsfrist forsinket. Jf nytt regelverk fra UFD

HS 74/2001 Eksternfinansiert virksomhet. Vedtak:

1. *Eksternfinansiert virksomhet skal bidra til realiseringen av HiSTs strategiske plan der målet er å bli en anerkjent profesjonsutdanningsinstitusjon som har utdanning, forskning og utviklingsarbeid på høyt nivå innenfor sine fagfelt, og der brukerne og samfunnsinteressene står i sentrum.*
2. *Eksternfinansiert virksomhet skal bidra til HiSTs mål gjennom at*
 - *De eksternfinansierte oppgavene i seg selv bidrar til kompetanseheving og robusthet i HiSTs fagmiljøer*
 - *De eksternfinansierte oppgavene gir et økonomisk bidrag som kan brukes til å bygge opp kompetansen ved høgskolen.*
 - *De eksternfinansierte oppgavene bidrar til utvikling av regionen*
3. *Den eksternfinansierte virksomheten, enten den foregår innenfor institusjonens rammer eller i en randsonelinstitusjon, skal styres og organiseres etter de samme prinsipper som gjelder for den budsjettfinansierte virksomheten. Uavhengig av hvilken organisasjonsformer som velges, skal den eksternfinansierte virksomheten underlegges det ordinære styringssystemet representert ved styre, rektor, direktør, dekan, instituttstyrer etc. I hovedsak skal inntektene tilflyte de miljøene som skaper verdiene.*
4. *HiST skal ha eksternfinansierte tilbud innen hele det området der HiST har kompetanse tilpasset behov i markedet. HiST har et særlig ansvar i forhold til regionens behov, og skal ha virksomhet innenfor:*
 - *Utdanning*
 - *Forsknings- og utviklingsarbeid, kommersialisering av FoU-resultater, patenter, lisenser o.a.)*
 - *Rådgivings-(konsulent) og utredningsoppdrag*
5. *Normalt skal det settes krav til at den eksternfinansierte virksomheten skal være knyttet til høgskolens øvrige virksomhet og holde samme faglige nivå*
6. *Det interne reglementet for eksternfinansiert virksomhet revideres i tråd med Høgskolestyrets vedtak. Forslag til revidert reglement legges frem for Høgskolestyret.*
7. *All eksternfinansiert virksomhet skal bidra økonomisk til fellesskapet når ikke formålet er unntatt gjennom formuleringer i økonomireglementet. Det fastsettes et bidrag til fellesskapet på 2% av totalomsetningen som normalt tilføres et eget fond med formål å støtte FoU-virksomhet ved HiST.*
8. *Det etableres et FoU- fond som på sikt kan danne grunnlaget for et stabilt og voksende økonomisk tilskudd til den faglige virksomheten, Høgskolestyret fastsetter retningslinjer for hvordan et eventuelt fond skal bygges opp og disponeres.*
9. *Eksternfinansiert virksomhet skal som et minimum dekke alle kostnader, direkte og indirekte, som er forbundet med virksomheten inkludert et bidrag til fellesskapet på 2%. Det skal normalt ikke skje noen subsidiering av eksternfinansiert virksomhet fra den ordinære virksomheten. Avdelingsstyret kan likevel ut fra strategiske vurderinger gjøre vedtak om slikt bidrag når det gjelder FoU-oppdrag, utvikling av nye studietilbud og nye pedagogiske opplegg.*

10. Høgskolen skal ha en fleksibel prispolitikk tilpasset markedet og prinsippet om ikke-subsidiering. Prissetting skjer desentralt, og fortrinnsvis på det nivå der resultatansvar ligger.
11. Det skal etableres økonomiske incentivordninger både for de tilsatte og avdelinger og institutter for å gjøre det attraktivt å drive med eksternfinansiert virksomhet. Incitamentene knyttet til ekstern virksomhet ivaretas gjennom avlønning knyttet til enkelte oppdrag, eller bistillinger i randsoneinstitusjoner, og reguleres i særavtale. Lønnsfastsettelse for enkeltoppdrag skal skje etter nærmere fastsatte retningslinjer og søkes fortrinnsvis delegert til leder ved avdeling/institutt. Det etableres et system for betaling av lønn og godtgjøring som er felles for den eksternfinansierte virksomheten som utføres i regi av HiST eller tiltak/institusjoner som etter egen avtale utfører eksternfinansiert virksomhet på vegne av HiST. Lønnsbetingelsene bør være de samme enten oppdrag utføres i regi av HiST eller i regi av samarbeidende institusjon.
12. Det skal være en kobling mellom den budsjettfinansierte og eksternfinansierte virksomheten ved HiST. Som hovedregel skal faglig tilsatte ha undervisningsplikter innenfor den budsjettfinansierte virksomheten. Bare unntaksvis og da for kortere perioder, bør den tilsatte fritas helt fra slik virksomhet for å utføre oppdrag. Det skal normalt ikke tilsettes personell utelukkende for å drive kommersiell konsulentvirksomhet.
13. Oppdrag innenfor områder som HiST har definert som arbeidsområde for seg selv eller for samarbeidende institusjon som HiST har eksklusiv samarbeidsavtale med, skal normalt kanaliseres gjennom HiST. Alle oppdrag forelegges ansvarshavende for behandling. Avdeling/institutt avgjør om en skal benytte randsoneinstitusjon eller utføre oppdraget innenfor institusjonelle rammer. Tilsatte skal normalt ikke utføre oppdrag i konkurranse med egen institusjon. Faglige prioriteringer herunder beslutninger om en skal ta på seg et oppdrag, samt disponering av faglig personell, gjøres på avdeling/institutt.
14. HiST skal i samsvar med innstillingens konklusjoner sikte mot å ha samarbeidsavtaler med 1-2 randsoneinstitusjoner. Høgskolen innleder forhandlinger med TISIP, TØHK, Stimuli A/S for å få klargjort om det er aktuelt å endre deres status til å bli redskap for den eksternfinansierte virksomheten ved hele HiST. Dersom disse forhandlingene ikke fører fram, legges det fram et forslag for styret om opprettelse av nye randsoneinstitusjoner, ett aksjeselskap og én stiftelse. For aksjeselskapets vedkommende søkes det om at aksjeselskapet blir heleid av HiST. Uavhengig av hvordan den eksternfinansierte virksomheten organiseres, er det primært institusjonsnavnet HiST som skal søkes profilert. Nåværende samarbeidsavtaler sies ikke opp før alternative ordninger er på plass. Forhandlingene bør være fullført innen sommeren 2002 og ses i sammenheng med den pågående organisasjonsutredningsprosessen. Bruk av randsoneinstitusjoner vil kunne revurderes i lys av departementets kriterier for budsjettildeling.
15. Det opprettes et samarbeidsforum for eksternfinansiert virksomhet med representanter fra fagmiljøene.
16. Det opprettes en koordinatorstilling for spesielt å arbeide med eksternfinansiert virksomhet. Stillingen opprettes for en periode på 3 år. Ved utløpet av perioden evalueres virksomheten. Stillingen lyses ut som fast stilling med forbehold om at arbeidsoppgavene kan endres.